

A Bihari Múzeum életében 2011–2013 közötti időszak az átalakulások jegyében telt el, olyannyira, hogy 2013. január 1-jétől már Berettyóújfalu Önkormányzatának fenntartásában a Sinka István Városi Könyvtárral összevonva, egy intézményben működünk. Ezen időszak alatt is fejlesztettük a gyűjteményeket, készítettünk számos időszaki kiállítást és sikeresen folytattuk a múzeumi közművelődési munkát, fenntartottuk korábbi Európai Unió-s pályázatainkat.

Az elmúlt három évben is számos hazai pályázatot adtunk be vagy az intézménnyel, vagy a civil szervezeteinkkel, ezzel is forrásokat teremtettünk hagyományos, évek óta sikeres nagyrendezvényeink (táborok, vetélkedők, Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja) megvalósításához. Az Európai Unió-s pályázataink lezárását követően, a fenntartási időszakban is számos csoport igényelte a programjainkat, de új foglalkozásokat is kidolgoztunk, így az iskolákkal, később a KLIK¹ Berettyóújfalu Tankerületével való korábbi szoros együttműködéseket ezzel még jobban megerősítettük. Múzeumunk programkínálatát, szolgáltatásait a korábbi fejlesztések, illetve az időszak alatt létrehozott új ajánlatok jelentősen bővítették, a múzeumi, ezen belül a múzeumpedagógiai bevételeink pedig 2013-ra a korábbi évek bevételeinek négyszerezésére emelkedtek, már bőven átléptük az egymillió forintos bűvös határt is.

A közművelődési stratégiai tervünkben még 2008-ban a következőképpen fogalmaztuk meg a Bihari Múzeum küldetését: *„A Bihari Múzeum küldetése a bihari öntudat formálása, a lokálpatriotizmus erősítése mellett a múzeumi közművelődés biztosítása minél szélesebb társadalmi körben. A Bihari Múzeum gyűjteményeivel, kiállításával, programjaival a helyi identitástudatot erősíti, a bihari öntudatot fejleszti. A helyben kialakult, létrejött kulturális értékeket, és a Biharból elszármazott alkotók produktumait (alkotásait, gyűjteményeit, tárgyait) összegyűjtve azokat az utókorra hagyományozza, az itt élőknek, az innen elszármazottaknak és a hozzánk érkező vendégeknek összegyűjti, megmenti, megóvjja, feldolgozza és megmutatja.”*

Ezen elvek alapján működünk a 2011–13 közötti időszakban is. A hátrányos gazdasági körülmények, a kulturális és múzeumi szférában történő átszervezések, átala-

¹ Klebelsberg Intézményfenntartó Központ

kulások és a stagnáló munkatársi létszám ellenére is jelentős előrelépések történtek a szakmai státusok terén, a múzeum közművelődési tevékenységében, valamint a szakmai és tudományos munkájában is sok újítás megvalósult, amelynek a későbbiekben látjuk majd a hozadékát. A Bihari Múzeumban a fejlesztések, a rendezvények 2012. december 31-ig, amíg a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságának tagintézményeként működünk, kizárólag pályázati forrásokból valósultak meg, s ez a munka (pályázatírás, megvalósítás, beszámoló, elszámolás) rengeteg időt, energiát vett el a munkatársaktól, az egyéb szakmai munkától. 2013. január 1-jétől a város biztosítja az alapvető működési feltételeket és a forrásokat, de a pályázatokról ezen időszak alatt sem feledkezhettünk meg. Nemcsak rendezvényekre adtunk be pályázatot az elmúlt időszakban, hanem szakmai pályázaton is megmérettettük magunkat.

A Bihari Múzeum először „Az év múzeuma” 2004-es pályázatán indult el, amikor a fennállásának 30. évfordulóját ünnepelte. Akkor a *minisztérium különdíját* kaptuk meg, kategóriánkban a Terror Háza Múzeum nyerte el a fődíjat. 2007-ben újra beadtuk „Az év múzeuma, 2006” kiírására a dokumentációnkat, akkor emléklapot kaptunk. Úgy gondoltuk, hogy a 2011-es évünk sok szempontból kiemelkedő volt. Számos Európai Unió-s forrást sikerült lehívnunk, s ezekből jelentős fejlesztéseket hajtottunk végre, úgy, hogy közben a múzeum szokásos programjait és a gyűjteményfejlesztést sem hanyagoltuk el. Mindezt öt fő-állású munkatárssal (múzeumigazgató, muzeológus-múzeumpedagógus, két fő adattáros, egy fő könyvtáros-pénztáros-teremőr), néhány szerződéses megbízottal a projektekből és a civil szervezeteinkben (Bihari Múzeumért Alapítvány, Bihari Múzeum Baráti Köre) működő segítőinkkel együtt értük el. A pályázaton újra a *minisztérium különdíját* kaptuk meg. Az elismerést 2012. május 19-én, a Magyar Nemzeti Múzeum kertjében, a Múzeumi Majálison vette át az intézmény vezetője, ahol egy napon át egy sátorban fogadtuk is a múzeumunk iránt érdeklődőket.

A májusban elnyert „Az év múzeuma” pályázat minisztériumi különdíja után ismét országos szakmai elismerésben részesült a Bihari Múzeum munkatársi gárdája:

„Százhalombatta Önkormányzata és a Pulszky Társaság Kismúzeumi Tagozata közös akarattal egy emléklakettet alapított szeretve tisztelt egykori tagozati elnöke, Poroszlai Ildikó emlékére. Az emlékérmét minden évben egy olyan kismúzeum kaphatja meg, amely kiemelkedő muzeológiai tevékenységet végez. A beérkezett javaslatok alapján a Kismúzeumi Tagozat elnöksége ebben az évben a berettyóújfalui Bihari Múzeumot találta méltónak a díj átvételére, ezzel is elismerve kiemelkedő tudományos és közművelődési tevékenységét.”²

² Részlet a díjazás laudációjából

Az emléklakettet Kállai Irén igazgató november 7-én, vette át Nagykanizsán a magyarországi múzeumok szakmai szervezetének, a Pulszky Társaság Magyar Múzeumi Egyesület Kismúzeumi Tagozatának éves közgyűlésén. A díjátadóra a múzeumigazgatót és Dr. Lakner Lajos megyei múzeumigazgatót elkísérte Muraközi István, Berettyóújfalu polgármestere és Dr. Vitányi István országgyűlési képviselő is.

A rendezvényre azért is hívták meg Dr. Vitányi Istvánt, a bihari térség országgyűlési képviselőjét, mert elévülhetetlen érdeme volt abban, hogy a 2012 nyarán megalkotott múzeumi törvényben a korábbi tervezetektől eltérően szeptemberben egy módosító javaslattal sikerült a területi múzeumok feladatait, lehetőségeit megerősíteni. A Vitányi-féle módosító javaslat: *1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről* 46. § (4) bekezdését hozta létre: „A területi múzeum gyűjtőterületére kiterjedően – a megyei hatókörű városi múzeummal kötött megállapodás alapján – elláthatja a megyei hatókörű városi múzeum 45/A. § (2) bekezdés bf), bg), bh) pontjaiban foglalt feladatait, vagy azok egy részét.”³

Ez a módosítási pont lehetőséget teremtett volna arra, hogy a Bihari Múzeum, úgy is, mint olyan területi múzeum, amely egy tájegység, a bihari táj, a bihari járás múzeuma a megyei hatókörű városi múzeum (Déri Múzeum) feladataiból saját tájegységében az alábbiakat elvégezze, újabb központi forrásokért, s ezzel a saját pozícióját a területén, és egyben szakmai gárdáját (státusfejlesztés) is megerősítse:

bf) gyűjtőkörében szakmai tanácsadást folytat a muzeális intézmények szakmai együttműködése, munkájuk összehangolása, valamint az egyéb kulturális javak védelme érdekében,

bg) részt vesz a szellemi kulturális örökség védelmével kapcsolatos helyi tevékenységek koordinálásában és szakmai támogatásában,

bh) muzeológiai, múzeumpedagógiai, képzési és restaurálási szakmai-módszertani központként működik.

Sajnos 2013 tavaszán az átszervezések, s főleg a Déri Múzeum vezetésében történt személyi változások miatt sem lehetett ezt a törvényi lehetőséget kihasználni. Hiába volt akkor már három muzeológusa az intézménynek, és volt műtárgyvédelmi asszisztens végzettségű munkatársa is, nem kaptunk lehetőséget a térségünkben a feladatátvállalásra, s hozzá források biztosítására. Ekkor ezt jeleztem a minisztérium közgyűjteményi főosztálya számára, hogy a törvény adta lehetőséget nem tudjuk kihasználni még Hajdú-Bihar megyében sem, ahonnan a törvénymódosítás elindult! S

³ A 1997. évi CXL. törvénynek a módosítás utáni 46.§ (4) bekezdése

ha nekünk sem sikerült, akkor más területi múzeumnak, hogy lenne lehetősége ilyen formában pluszforrásokhoz jutni, és magukat, illetve a térségükben betöltött (és esetleg már korábban is meglévő) szerepüket megerősíteni? Van néhány hasonlóan erős területi múzeum az országban, zömmel az Alföldön, amely már évek, évtizedek óta kulturális központjai a járásuknak, térségüknek, ezek nagyrészt egy-egy kistáj központi, de ugyanakkor területi besorolású múzeumai, és semmiképpen nem egy-egy város múzeumai. S ha és amennyiben ezek térségi feladatot is ellátnak, akkor ezt az államnak is honorálnia kell, nem lehet csak a székhely várostól elvárni, hogy tartsa fenn ezt a térségi kulturális központot, a területi múzeumot. Ahogy a megyei hatókörű városi múzeumok a megyében végzett feladatellátásáért külön állami forrást, nevesített forrást kapnak, s nem a megyeszékhely város költségvetéséből oldják meg ezeket a feladatokat. Úgy gondoltam, egy kisváros még inkább rászorulna egy ilyen állami támogatásra.

2013 májusában Kolozsvári Istvánnal, városunk kulturális menedzserével meghívtást kaptunk egy megbeszélésre az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) Közgűjteményi Főosztályától, Dr. Vígh Annamária főosztályvezetőtől. A megbeszélésen felvázoltuk, hogy mik azok a feladatok, amelyeket már eddig is végzett a Bihari Múzeum a térségében, milyen eredményeink vannak az elmúlt 10-20 évből, s mit szeretnénk a jövőben elvégezni a járásunkban. A megbeszélés végére egy esetleges mintaprojekt megvalósításának lehetősége is felmerült, amelyet intézményünk múzeumi egysége vállalna, hogy bebizonyítsa, 6-8 millió Ft kiegészítő támogatásból milyen költséghatékonyan tudná ellátni a saját térsége múzeumi szakmai feladatait. A 2013-as év során megszületett a minisztérium döntése és 2014-re már a kiegészítő mintaprojektet is támogató 21,143 millió Ft-os állami forrásból indítottuk el a Bihari Múzeum éves tevékenységét, benne a járási múzeum mintaprojektet, amely ezen összefoglaló írása idején is hatalmas lendülettel folyik. Eredményeiről következő évkönyvünkben számolunk majd be.

Fenntartás – szervezeti forma

A Bihari Múzeumot 1974-es megalapítása óta közvetve a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat tartotta fenn, közvetlenül a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága egyik tagintézményeként 2011. december 31-ig, majd egy évre a megyei múzeumi hálózat átkerült az állam irányítása alá. A Megyei Intézményfenntartó Központ irányította és koordinálta a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságának, s benne a

Bihari Múzeumnak a tevékenységét is. Az egy év átmeneti, állami időszak után végül 2013. január 1-jétől törvényi változások miatt⁴ Berettyóújfalu Város Önkormányzatának fenntartásába került az intézmény, s mivel egy épületben van a Sinka István Városi Könyvtárral, és eddig is jól együttműködött a két közgyűjtemény, kézenfekvő volt, hogy a két intézményt összevonják. Ezt egyébként a törvény is javasolta, pontosabban 15 000 fő alatti települési lakosságszám esetén ajánlotta integrált intézmények (múzeum, könyvtár, művelődési ház egyben) létrehozását.

Az új intézmény a *Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár* nevet kapta. Vezetője nyugdíjba vonulásáig Faragó-Flaskay Béláné, a könyvtár korábbi igazgatója lett. Ő 2013. szeptember 1-jétől tervezte a nyugdíjba vonulását, így az intézményvezetői státusra pályázatot írt ki az önkormányzat 2013 tavaszán. A pályázatot e sorok írója, aki 1992-től 2012-ig a múzeum igazgatójaként, 2013. január 1-jétől az Bihari Múzeum szakmai vezetőjeként dolgozott, nyerte meg. 2013. szeptember 1-jétől irányítja a Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár összevont intézményt, koordinálja a 12 fő státuson lévő munkatárs munkáját.

Évek, évtizedek óta egyre több támogatás kaptunk Berettyóújfalu Város Önkormányzatától. Rendezvényeikhez járultak hozzá, kisebb-nagyobb összegekkel, illetve egy fő bérköltségét is támogatták több éven keresztül. A város 2007 óta a megyével kötött együttműködési szerződésnek megfelelően átvállalta az épület működési költségeit és egy fő technikai dolgozó bérét, s ezzel a múzeum működését támogatta évi több millió forinttal. 2013. január 1-jétől a korábban a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága tagintézményeként működő Bihari Múzeumot 12,092 millió Ft állami támogatással vette át a város, amely a bér- és járulékköltségeken kívül minimális szakmai költséget tartalmazott. Ezt az összeget egészítette ki a város a fenntartási költségekkel, s a múzeum munkatársai hazai pályázati forrásokkal (NKA-pályázatok) is segítették a szakmai munka megvalósítását (pl. Sinka István életét bemutató időszaki kiállítás létrehozása, vagy a Pulszky Társaság Magyar Múzeumi Egyesület Kismúzeumi Tagozati közgyűlésének megszervezése Berettyóújfaluban).

A Bihari Múzeum működését már több mint két évtizede működő civil szervezetek próbálják támogatni, pályázati forrásokkal, humán erőforrással, nagyon sok ön-

⁴ 2012. évi CLII. törvény: a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról. 30. § (3) szerint: „Azok a – nem megyeszékhely megyei jogú város területén lévő – muzeális intézmények, amelyek 2012. december 31-én a megyei múzeumi szervezetek tagintézményeként működtek, 2013. január 1-jétől a feladat ellátásához rendelkezésre álló személyi, tárgyi és pénzügyi feltételek egyidejű átadásával a működési engedélyükben meghatározott székhely szerint illetékes települési önkormányzatok fenntartásába kerülnek.”

kéntes munkával segítik múzeumunk tevékenységét. Ez általában jellemző a vidéki múzeumokra – így a mi intézményünkre is –, hogy létfontosságú a múzeum mellett tevékenykedő civil szervezetek munkája. A forrásteremtésben, eszközbeszerzésben, s igen gyakran a humánerőforrásban, önkéntes munkával segítő civil szervezeteink nélkül a Bihari Múzeum ma nem lenne olyan ismert a városban, a kistérségben, s mondhatni bizonyos tekintetben országos szinten sem.

A Bihari Múzeumban szerencsére az 1990-es évek elején megalapítottunk három civil szervezetet⁵, amelyek segítségével a múzeum közművelődési tevékenysége nem lenne ilyen színes, sok esetben a kiadványaink sem jelenhetnének meg. A Bihari Népművészeti Egyesület székhelye néhány év óta már az Alkotóház, de az utóbbi időszakban is alakultak új szervezetek: a Bihari Természetbarát Egyesület (2005) és a Borosjenői Kádár István Hagyományőrző Íjász Egyesület (2013), amelyek szintén a Bihari Múzeumot választották székhelyüknek, s akiknek tevékenysége is színesíti a múzeum programjait. Az egyesületek pedig segítséget kapnak a múzeum szakmai munkatársaitól a működésükhöz, a pályázatírásokhoz.

Elhelyezés, tárgyi feltételek

Berettyóújfalu városa az alapítás (1974) óta biztosítja múzeuma számára az épületet. A Bihari Múzeum 2001 nyár elején átköltözött a volt községháza Kálvin téri épületébe, ahol a kiállítótermeken kívül három raktárt is berendeztünk, a festmények, a képzőművészeti anyag, a textilek és a restaurált, tisztított fatárgyak, bútorok tárolására. Ezeket a tereket már kinőtűtük, szükség lenne egy egységes nagy raktár kialakítására a fa-, fémtárgyak megfelelő tárolásához. Sem a pince, sem a padlás jelen állapotában nem alkalmas műtárgyak tárolására. Egy külső, ideiglenes raktárt 2007 nyarán kaptunk az önkormányzattól. A Bessenyei György Szakközépiskola udvarán lévő egykori kaszárnya lóistállójából kialakított fűtetlen helyiséget csak átmenetileg használtuk. 2011-ben az épület tetőzete több helyen beszakadt, a mi egységünk állapota is életveszélyessé vált, így nyáron átköltöztettük a gyűjteményi anyagot a városközpontba, egy egykori iskolaépület különálló kisebb épületébe. Alighogy berendezkedtünk és elvégeztük a tárgyak műtárgyvédelmi kezelését, újra pakolni kellett, akkor már egy másik egykori iskolaépületben rendezkedhettünk be. A két osztályterem már most televan, így a még a pincében maradt tárgyak kimentéséhez újabb egy-két helyiségre lenne

⁵ Bihari Múzeum Baráti Köre (1991), Bihari Múzeumért Alapítvány (1992), Bihari Népművészeti Egyesület (1993)

szükségünk. Ha ezeket megkapnánk – talán nemcsak átmenetileg –, megoldódna a múzeum külső raktárának évtizedek óta húzódó kérdése. Az elkövetkező évek fontos feladata lesz a raktári állapotok javítása, esetleg Európai Unió-s források keresése és új raktár, illetve látványraktár kialakítása.

Személyi feltételek

A múzeumban éveken át öt állandó munkatárs dolgozott: Kállai Irén néprajzos, természettudományos muzeológus, múzeumigazgató, dr. Krajczárné Sándor Mária néprajzos muzeológus és múzeumpedagógus, Kurcz Beatrix és Kovácsné Kuklis Rita adattárosok, illetve Tóth Sándorné pénztáros-teremőr-könyvtáros.

Szűcs Endrét 2008 óta próbáltuk kisebb-nagyobb megszakításokkal foglalkoztatni adatrögzítői munkakörben, illetve az Európai Unió-s pályázatokban szakmai megvalósítóként dolgozott a múzeumban még 2011 nyarán is. Feladata volt a tárgyak gondozása is. Időközben elvégezte a műtárgyvédelmi asszisztensi szakmai tanfolyamot, így 2012 nyaratól már ezen végzettsége miatt is kerestünk és találtunk foglalkoztatási lehetőséget a számára. Egy évig sikerült a megyei múzeumtól erre státust is biztosítani, majd 2013. március 18-tól 2013. június 21-ig, napi hat órában lett a múzeum műtárgyvédelmi asszisztense, gyűjteménykezelő szakalkalmazottja, adatrögzítői, dokumentálói, informatikai, és egyéb technikai feladatokkal is megbízva, majd július 1-jétől a nyugdíjba vonuló Tóth Sándorné teremőr-pénztáros-könyvtáros státusát átalakítva lett kinevezett műtárgyvédelmi munkatársa az intézménynek, előbb csak napi hét órában, 2013. december 1-jétől nyolc órában.

Tóthné Varga Katalin történelem szakos tanár 2009. november 4-től 2010. augusztus 31-ig munkaügyi központos támogatással, ezt követően a TÁMOP 3.2.11. projekt keretében, szakmai megvalósítóként dolgozott a Bihari Múzeumban egészen 2011 augusztusáig. Ezen időszak alatt így sikerült történelem szakost felvenni abba a Bihari Múzeumba, ahol alapítása óta nem volt mód és lehetőség történész muzeológus foglalkoztatására.

E sorok írója 2013. szeptember 1-jétől vezeti az összevont intézményt. Mivel 2013-ban a közös intézményben három státusban lévő munkatárs is nyugdíjba vonult, így adódott a lehetőség a státusok-munkakörök átalakítására, úgy, hogy a most már nem egy megyei igazgatóság tagintézményeként működő területi múzeum ezt a rangját, besorolását ne veszítse el. Az összevonás után az intézmény könyvtári egysége városi kötelező feladatként a város területét látja el, míg a Bihari Múzeum a város számára

ugyan nem kötelező feladat, de a területi múzeum besorolást megkapta a legújabb működési engedélyében is. E szerint „*gyűjtőköre: természettudomány, történet, néprajz, irodalomtörténet. Gyűjtőterülete: Az egykori Bihar vármegye ma Magyarországra eső települései: 1. a Berettyóújfalui járás közigazgatási területe 2. a Derecskei járásból: Derecske, Esztár, Hajdúbagosa, Hosszúpályi, Kismarja, Kokad, Konyár, Létavértes, Monostorpályi, Pocsaj, Sáránd, Tépe települések közigazgatási területe 3. a Püspök-ladányi járásból: Báránd, Bihardancsháza, Bihartorda, Biharnagybajom, Földes, Nagyrábé, Sáp, Sárrétudvari települések közigazgatási területe.*”

A területi múzeumok számára előírt minimális feltételeknek tehát megfelel a múzeum személyi állománya. Van műtárgyvédelmi asszisztensünk, s vannak a gyűjtőkörnek megfelelő végzettségű muzeológusai. Végre mindenki a végzettségének megfelelő feladatra került. Kovácsné Kuklis Rita például a múzeum korábbi nyolcórás adattárosa új feladatot kapott, már 2013 tavaszától az intézmény ügyintézői munkakörébe kezdett bedolgozni a nyugdíjba készülő (a könyvtári egységben dolgozó) kolléganő munkáját vette át az illető szabadsága és felmondási idejére. A feladatot, illetve az intézmény ügyintézői státusát 2013. november 1-jétől kapta meg. Az ő adattárosi munkaköréből pedig 2013 decemberétől történész muzeológus munkakört alakított ki az intézmény vezetője. Így az a Csarkó Imre, aki már 2012 őszén a Bihari Múzeum tagintézményben önkéntesként látott el történészgyakornoki feladatokat, segítette a kiállítások rendezését és 2013-ban kisebb-nagyobb megszakításokkal munkaügyi központos támogatással részt vett az intézmény szakmai munkájában, 2013 decemberétől már szerződéssel, 2014-ben a meghirdetett álláshelyre pályázat útján sikeresen jelentkezett és felvételt nyert. Ezzel megoldottuk a Bihari Múzeum több évtizedes történész muzeológusi hiányát. 2013 novemberétől a nyugdíjba vonult könyvtáros (igazgató) státusára sikerült áthelyezéssel egy olyan fiatal könyvtár–magyar szakos középiskolai tanárnőt felvenni, aki vállalta, hogy munkaidejének felében a múzeum irodalmi gyűjteményét kezeli a berettyószentmártoni fiókkönyvtárban ellátott könyvtárosi munkája mellett. Szemánné Veres Gabriella így novembertől ismerkedik a múzeum irodalmi gyűjteményével, tartja a múzeumban az irodalmi témájú múzeumpedagógiai foglalkozásokat. Végre sok év után az irodalmi gyűjtemény fejlesztése is újra napirendre kerülhet intézményünkben.

Ezen átalakulásnak az ára az volt, hogy jelenleg nincs állandó, státusban lévő teremőr-pénztárosa a múzeumi egységnek. Az egész épületre egy főállású takarítónk van, de közmunkaprogramokkal ezek a feladatok is csaknem folyamatosan elláthatók, csakúgy, mint az adatrögzítői, teremőri és egyéb feladatok.

Már a megyei tagintézményi időszakban is próbáltunk minél több lehetőséget megszerezni a közmunkások alkalmazására, de az a tapasztalat, hogy a városi fenntartású összevont intézmény könnyebben kap támogatásokat foglalkoztatásra, így 2013 tavaszától szinte folyamatosan van két-három fő közmunkás a múzeumi egységben is a könyvtári mellett. 2013 novemberétől 2014. április 30-ig pedig a Nemzeti Művelődési Intézet által foglalkoztatott, a Bihari Múzeum Baráti Körével partnerségben működő, helyileg a Kálvin téri épületben munkát kapó tíz fő kulturális közmunkás is a múzeumi és könyvtári programok megvalósítását segítették. Családi napjainkon, a múzeumpedagógiai foglalkozásainkon, az iskolák számára rendezett programcsomagjaink megvalósíthatatlanok lettek volna az ő munkájuk nélkül. A kulturális közfoglalkoztatottak jelenlétének is köszönhető, hogy több programot tudtunk bevállalni, az iskolákban is meg tudtunk jelenni, s így a múzeumpedagógiai bevételünket meg tudtuk sokszorozni, hiszen egy-egy muzeológus (akik egyben saját szakterületük múzeumpedagógusai is) mellett dolgozó két-három kulturális közmunkás a kézműves-tevékenységeket meg tudta valósítani, asszisztálni tudott a múzeumi munkatársaknak.

A munkakörök és a státusok területén soha ekkora fejlesztés, ekkora átalakulás nem történt a Bihari Múzeumban, mint 2013-ban, amikor decemberre elértük, hogy 3,5 státuson 4 fő, valamennyien muzeológusok és egyben múzeumpedagógusok (területük témáiban végzik a foglalkozások tartását) biztosítják a múzeumi gyűjteményeknek megfelelő szakmai személyzetet: Kállai Irén a természettudományi, dr. Krajczárné Sándor Mária a néprajzi, Csarkó Imre a helytörténeti, míg Szémánné Veres Gabriella az irodalomtörténeti gyűjteményekért felelős.

*Eszközfejlesztések, beruházások,
múzeumi pályázatok, és a civil szervezetek támogatásai*

Eszközfejlesztést a múzeum 2011-től is csak pályázati forrásokból tudott biztosítani. A korábbi (nettó 7 millió Ft-ot nyert és 2009–2010-ben megvalósított, az előző évkönyvünkben bemutatott) TÁMOP 3.2.8./B-08-2009-0014 azonosítószerű pályázaton kívül 2011-re áthúzódott a két nagy pályázatunk megvalósítása.

A Bihari Múzeum többfunkciós oktatóterének és múzeumi informatikai pontjainak kialakítása című TIOP 1.2.2.-09/1-2010-0021 azonosító számú pályázat *elnyert nettó összege 33 173 530 Ft.* A projekt során (2010. október 1.–2011. június 30.) a múzeum legnagyobb termét felújítva (ablak-, burkolat-, és elektromoshálózat-csere, festés, új

válaszfal elhúzzható ajtókkal) két új, berendezési tárgyakkal, technikai-infokommunikációs eszközökkel felszerelt oktatótér készült el, melyek közül a nagyobb, többfunkciós, önálló oktatási terem alkalmas 25-35 fős foglalkozások, akár 40 fős előadások megtartására. A kisebb oktatótérben 15 fős csoportok számára tartható régészeti foglalkozás. A háttérben a felépített „*Volt egyszer egy újkőkori világ...*” című interaktív kiállítás filmekkel, tapintható tárgyakkal is segíti a megértést. A Bihari Múzeum három pontján kialakított internet-hozzáféréssel is ellátott infopont közül az egyik mobil, a múzeum összes kiállítótermében (tíz ponton) csatlakoztatható, használható mind a múzeumpedagógiában, mind az információnyújtásban. A pontokon elérhetők kulturális adatbázisok, a múzeumunk gyűjteményeiről, kiállításairól is több információt szerezhet a látogató.

A Bihari vándortarisznya – a Bihari Múzeum tanórán kívüli és szabadidős tevékenységei című, TÁMOP 3.2.11/10-1-2010-0021. azonosító számú pályázaton elnyert összeg nettó 23,3 millió Ft. A 2010. szeptember 1-jén kezdődő programsorozatot kilenc intézménnyel: négy berettyóújfalui óvodával és három helyi iskolával, valamint a szentpéterszegi és a nagykereki általános iskolával valósítottuk meg. A pályázatból a Bihari Múzeum oktatási-képzési szerepének, iskolabarát szemléletének növelése érdekében új szabadidős programokat dolgoztunk ki és valósítottunk meg. Pedagógusokkal közösen hatféle tevékenységhez készítettünk tematikát. Mindegyik tevékenység során óvodai és iskolai oktatáson kívül szervezett programok – *szakkör, témanap, tábor, vetélkedő* – formájában ismerkedtek a gyerekek a nemzeti és bihari hagyományokkal. 10 alkalmas, kétórás szakkört szerveztünk *Kör, kör, ki játszik?* címmel négy intézmény 15-20 óvodása számára, a *Nagyszüleink játékai* címmel pedig három iskola 10-15 alsó tagozatos diákjával. A legnagyobbaknak, 8-10 felső tagozatos tanuló számára három iskolában *Múzeumi informatika* címmel szerveztük meg az infokommunikációs szakkört. *Bihari hagyományok-adományok* címmel múzeumi, néprajzi, történeti vetélkedősorozatunkat öt iskola 25-30 felső tagozatos diákjával valósítottuk meg, félévente két-két alkalommal. *Árpád vezér nyomában* – a honfoglaló magyarok életmódjának bemutatására félévente három-három alkalommal négyórás témanapot szerveztünk két iskola 20-25 fős diákcsoportjának részvételével. Július végén fejeződött be a *Falu-járó Biharban* múzeumi tábor, amelyen négy héten át négy iskola 25 alsó tagozatos diákja vett részt. A programokon a gyerekek játékos formában szereztek új ismereteket. A projekt végén az összes résztvevő emléklapot, tollat, felírotáblát és tarisznyát kapott ajándékba. A pályázatból biztosítottuk a tevékenységekhez szükséges anyagokat, eszközöket, illetve

műtárgymásolatokat készítettünk. Elkészültek demonstrációs képek, tablók, könyvek, kiadványok, 20 fiú és 20 lány óvodai táncosruha szúrártétes mellénnyel, valamint műtárgymásolatok: három darab halászháló, két-két darab mángorló, sulyok, lápi bot, vajkőpülő, vályogvető, csíktartó kas, tapogató, öt-öt darab lópatkó, kézi morzsoló, egy pár jégpatkó, egy-egy kézi malom, lápvágó, nádvágó, varsa, gyékénykupujkó, jurtamakett, sámándob, egy-egy komplett honfoglalás kori férfi- és női viselet és egy 15-féle népi játékból álló kollekció. Ezek segítségével, valamint a kidolgozott tematikákkal a Bihari Múzeum programkínálata is bővült az óvodák és az iskolák számára. A projektben együttműködő csoportok látogatása során a közel 40 pedagógus segítségével 152 alkalom során, 488 órányi foglalkozáson közel 500 gyerek ismerte meg lakóhelye múltját, kulturális értékeit, beépítve a szerzett információkat a formális oktatásban elsajátított ismereteibe. A tevékenységek során szem előtt tartottuk a környezetkímélő, takarékos megoldások alkalmazását, a természetes anyagok előnyben részesítését.

Az intézmény a Nemzeti Kulturális Alaptól 2011-ben a *Bihari Múzeum Évkönyve XV–XVI. kötet megjelentetésére* 500 000 Ft támogatást nyert.

Szintén ebben az évben a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiumától időszaki kiállítás megrendezésére a Berettyóújfalui Sport Egyesület fennállásának 100. évfordulója alkalmából rendezett sporttörténeti kiállításra 500 000 Ft pályázati forrást nyert az intézmény.

A Nemzeti Kulturális Alaptól még egy, két múzeum együttműködésén alapuló családi programra is kaptunk 200 000 Ft-ot a Múzeumok Őszi Fesztiválja programra. A *Régészkedj! Múzeumi Őszbúcsúztató családi délután a Bihari és a Hajdúsági Múzeumban* című projekt a megye két legnagyobb területi múzeuma együttműködésének volt jó példája.

2011-ben még a „*Berettyóújfalu Egészséges város*” című (ÉAOP) pályázat „szoft” elemeként nettó 9 millió Ft-ból valósított meg a múzeum egy komplex programot. Összeállítottuk és kiadtuk a *Berettyóújfalu az újkőkortól napjainkig* című helytörténeti olvasókönyvet és annak DVD változatát, valamint készítettünk hozzá egy CD-ROM-ot a pedagógusoknak módszertani segédletként. A kiadványt nemcsak a nagyközönségnek mutattuk be, hanem négy csoportban (óvónők, tanítók, tanárok, középiskolai tanárok) a város pedagógusainak is.

2012-ben az Múzeumok Őszi Fesztiváljának október 1.–november 15. közötti programjainak megvalósítására 150 000 Ft támogatást nyertünk a Megyei Múzeumok Igazgatósága Szövetsége által kiírt pályázaton.

„Az év múzeuma, 2011” pályázaton 2012 májusában a minisztériumi különdíjként nettó 200 000 Ft összegű támogatást kaptunk, melyet a következő szakmai kiadásokra fordítottunk: a Bihari Múzeum raktári állapotainak javítására nettó 98 000 Ft értékben egy felszámolócégtől Dexion-Salgó polcrendszert vásároltunk. A csomagban 112 darab 60 x 90 cm polc és 112 darab 2,5 méteres láb, valamint alátétek és csavarok voltak. A polcrendszert be is építettük a külső raktárunkban. A Bihari Múzeum múzeumpedagógiai tevékenységéhez szükségünk volt (kiegészítendő a meglévő népijáték-sorozatunkat) a legnépszerűbb játékokból még néhány darabra, mert a gyakorlati tapasztalatok során kiderült, hogy a 25-30 fős csoportoknál, osztályoknál sok a holtidő, a gyerekek sokat várnak az eszközökre, nem tudják kipróbálni azokat. Ezen okok miatt kellett a legnépszerűbb egyéni mozgásos játékokból – pl. gólyaláb, egyszemélyes libikóka, lépegetőhenger – még készíttetnünk néhány darabot. A Sárret vízivilágát bemutató foglalkozásokhoz eddig hiányzott, így az elnyert összegből készültek el a halak és horgászbotok, a kenyérsütés foglalkozáshoz pedig az ez eddig hiányzó műtárgymásolatot, a szitát pótoltuk. Bartha József népi iparművész fafaragó nettó 63 000 Ft-ért készítette el a játékokat és az egyéb múzeumpedagógiai segédeszközöket. A megelőző műtárgyvédelmi és nyilvántartási feladatok elvégzéséhez beszereztünk közel 40 000 Ft értékben vegyszereket, eszközöket és védőeszközöket, melyek a feladatellátáshoz szükségesek.

2013-ban 600 000 Ft támogatást nyertünk a Nemzeti Kulturális Alaptól az *Átalakulás – Lehetőség!? A Pulszky Társaság Kismúzeumi Tagozati ülésére és a szakmai napra*. (Erről bővebben a konferenciák fejezetben szólunk.)

Ebben az évben az NKA Közgyűjteményi Kollégiuma egy időszaki kiállításunkat is támogatta 400 000 Ft-tal. A Sinka István, „a fekete bojtár”, a Bihari, Békési táj költője című időszaki tablókiállításunkat, melyet 2014 óta vándoroltatunk bihari, békési településeken.

2013-ban is kaptunk forrást a Múzeumok Őszi Fesztiválja programjaira a Szabadtéri Néprajzi Múzeum 150 000 Ft-tal támogatta programunkat.

A Bihari Múzeum Baráti Köre 2011–2013 között a következő pályázati forrásokkal támogatta az intézmény szakmai és közművelődési munkáját: 2011-ben Berettyóújfalu Város Önkormányzata Oktatási és Kulturális Bizottsága a XXXV. Bihari Honismereti Tábor megrendezését 50 000 Ft-tal támogatta, ez volt első határon túli honismereti tábor, Biharfélegyházán volt a székhely. 2012-ben Biharkeresztesen, a kollégiumban volt a bázisa a XXXVI. bentlakásos tábornak, melyet a Balassi Intézet Nemzeti Évfordulók Irodája 300 000 Ft-tal, a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési és Nép-

művészeti Kollégiuma 200 000 Ft-tal támogatott. 2013-ban ugyanez a kollégium a XXXVII. Bihari Honismereti Tábor megrendezését már 250 000 Ft-tal segítette. Ez utóbbi tábor Nagyrábén rendezték meg. 2009 óta táborainkat a nagyvárad Tanoda Egyesület közreműködésével rendezzük meg, ahol 30-35 diák – fele a határon túli Bihar megyéből – 5-6 napon át ismerkedett Bihar természetrajzával, néprajzával, közös kutatómunkával.

Civil szervezetünk két kiállítást is rendezett ez évben: a *Bihari tájházak és kiállítóhelyek* c. tárlatot két helyszínen, a Bihari Honismereti Tábor 37 éves múltját bemutatót pedig Nagyrábén láthatta a közönség.

2013-ban az *Itthon vagy! Magyarország, szeretlek!* című országos programsorozat berettyóújfalui rendezvényének lebonyolításában szerepet vállalt az egyesület, illetve négy általános iskolai csoport számára múzeumi szakkört szervezett. A *Múzeumok éjszakája*, *Múzeumok Őszi fesztiválja*, *Családi múzeumi délután* programokon – ahogy minden évben korábban is – az egyesület önkéntes munka biztosításával segítette az intézményt. A baráti kör tagjai részt vettek a IX. Bihari Diéta szervezésében is. A 2013 novemberében induló kulturális közfoglalkoztatási programban egyesületünk 14 fő foglalkoztatásában volt partnere a Nemzeti Művelődési Intézetnek, így adva még több munkaerő segítséget az intézmény szakmai és közművelődési munkájához. Mindhárom évben a májusi helytörténeti vetélkedők megrendezésében is fontos partnere volt a Bihari Múzeum Baráti Köre az intézménynek és az alapítványnak.

A Bihari Múzeumért Alapítvány támogatása révén a múzeumnak stabil, telefonvonalas internete volt 2009. október elejétől 2013 őszéig. (Azóta az intézmény finanszírozásában biztosítjuk az internetet.) Alapítványunk támogatásával készült el mind a három évben a múzeum következő évi kártyanaptárát 2000-3000 példányban. 2012-ben a Múzeumok Majálisára 1500 példányban nyomtatta ki az alapítvány a Bihari Múzeum magyar nyelvű leporellóját, mellyel a városi, megyei, és országos rendezvényeken mutathatjuk be Bihart, múzeumunkat és a kiállítást. Az alapvető céloknak megfelelően alapítványunk 2011–13 között is segítette a múzeum tudományos, kiadványkészítési, ismeretterjesztési és publikációs munkáját.

A Bihari Múzeumért Alapítvány Berettyóújfalui Város Önkormányzatának „*Berettyóújfalui az egészséges város*” c. EU-s pályázatában konzorciumi partner volt, így ebből a pályázati forrásból (nettó 500 000 Ft) adta ki a *Sárréti kurrentáló könyv – Hivatali körlevelek a 19. század eleji Bihar vármegyéből* című kiadványt 250 példányban. 2006-ban került a Bihari Múzeum gyűjteményébe egy 350 kéziratos oldalt

tartalmazó kötet, amely zömmel 1808–1811 közötti időszokról tartalmaz hivatali körleveleket, amelyeket egykor a Sárréti járásban továbbítottak egymásnak a települések jegyzői. A forrás átírását, hozzá a bevezető tanulmányt és a mutatókat fiatal kutatók, a Bihari Múzeum Baráti Köre tagjai készítették. 2011. június 28-án mutattuk be ezt a forráskiadványt az érdeklődőknek.

Szintén az alapítvány konzorciumi partnerségében, a „*Berettyóújfalu az egészséges város*” c. EU-s pályázat keretében került megrendezésre három vetélkedő diákok számára. 2011. május 4-én a helytörténeti vetélkedő a helyi általános iskolák számára „*Berettyóújfalu története*” címmel. Május 5-én a helytörténeti vetélkedő „*Biharország története*” címmel a térségi középiskolák számára (témája Bocskai István élete volt), valamint május 6-án a térségi néprajzi vetélkedő általános iskola felső tagozata számára.

Az alapítvány támogatásával készült el a Bihari Füzetek 34. számú kiadványa, *Ungvári Imre: Biharban éltem én is!* Címmel, amely kiadvány 100 példányban látott napvilágot. A kötet bemutatója 2011. március 22-én volt a Bella Costa étteremben.

Mindhárom évben az alapítvány anyagi forrásokkal is támogatta a Múzeumok Éjszakája nagyrendezvényünket, amelyen az alapítvány önkéntesei mellett a Bihari Múzeum Baráti Köre tagjaira és önkénteseire is számíthattunk. Alapítványunk – mint ahogy évek óta mindig – ezen időszakban is támogatta a tudományos kutatást, a Bihari Diéta és a Bihar-kutatás konferenciákat a Bihari Múzeum Baráti Körével együtt.

2012-ben két jelentős időszaki kiállításunk (*A Himnusz kultuszának nyomában* és a *Mobil-kor-történet* című) megvalósításának (szállítást, a kiállítás rendezőinek szállás és étkezés biztosítása) költségeit finanszírozta. Alapítványunk a Múzeumok Őszi Fesztiválja programjait is segítette 2012-ben és 2013-ban is. Ez utóbbi évben Bencze Lászlóné gyűjtéséből megjelent *Vetettem violát* című CD-melléklettel ellátott népdal-kötetnek kiadását is támogatta.

Gyűjtőmunka, gyűjtemények

A bihari táj tárgyi emlékeinek, írásos hagyatékának megszerzésére irányuló gyűjtőmunkánkban a legjelentősebb szerepe az ajándékozásnak van. A tárgyvásárlásra fordítható összeg évek óta nagyon alacsony, illetve napjainkra gyakorlatilag teljesen meg is szűnt, kizárólag pályázatokból vásárolhatunk műtárgyakat. A tervszerű gyűjteménygyarapítást leállítottuk, mert a benti raktáraink zsúfoltak, a külső raktár is megtelt. Amíg nem sikerül a raktári állapotokon javítani, addig csak kisebb tárgyak, tárgycsoportok és leginkább dokumentumok gyűjtését és befogadását tudjuk vállalni.

Ettől függetlenül az elmúlt három évben is jelentős gyarapodást mondhat magáénak az intézmény. Lemezjátékokkal és katonai életképekkel gazdagodott a Bihari Múzeum játékgyűjteménye és ezzel egy időben a JÁTEK-HAD-TÖRTÉNET című állandó kiállításunk. A Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Szakmai Kollégiumának 290 000 Ft-os támogatásával (2010-es pályázat megvalósítása 2011-ben) a Bihari Múzeum megvásárolta az egykori „Székely–Barcsay-játékgyűjtemény” egyik jelentős tárgycsoportját, zömmel az 1937–1940-es évekből származó óraszerkezetes lemezjátékokat, valamint néhány „történelmi életkép makettet”, amelyeken ólomkatona és elasztolin figurákkal katonai élethelyzeteket mutat be az életkép készítője. Megvásárolt játékok, életképek: katonai teherautó, katonai autó, katonai szolgálati kocsi, 2 darab szikrázó ágyú, katonai sebesültszállító autó, tank, vontató traktor, katonai fogat tábori konyhával, spanyol nemzeti hadsereg, magyar tengerészek, francia gázmaszkos tengerészek, segélyhely, telefonos osztag, pihenőcsapat.

Ezenkívül ajándékokkal gyarapodott leginkább a történelmi gyűjteményünk: pl. a BUSE életéből sporttörténelmi fotókkal, dokumentumokkal, rendőr és munkásőr egyenruhával (23 db), katonai emlékérmekkel, plakettekkel (43 tétel), nagyrészt Békési Imre adományaként. Ebben az időszakban kapta meg a múzeum Varga Albert tűzoltóhadnagy egyenruháját, iratait, dokumentumait. Karancsi Lajos pedig 2 térképet adományozott a múzeumnak. A K.U.K. Honvédhadtestek elhelyezkedése az Osztrák–Magyar Monarchiában témájú térképek 1909-ben készültek, amelyeket már a *Szülőföldünk térképei* című időszak kiállításunkon be is mutattunk a nagyközönségnek. Ajándékba kaptunk egy Novamat 130 Af típusú diavetítő gépet is, egy méhészfüstölőt, egy hencidai szikvízkészítő szódásüvegét is ebben az időszakban.

Az intézmény vette át Cs. Erdős Tibor festőművész 27 alkotását, amelyet az alkotó szülővárosának ajándékozott. A numizmatikai egységbe 109 bankjegy, érme és kiténtetés került. Az általános történelmi dokumentumok tára több mint 20 tétellel gyarapodott. A néprajzi gyűjteménybe került dr. Sándor Mihályné 53 darabból álló hagyatéka, tárgyai, dokumentumai és Lisztes Istvánné Horváth Eszter 40 darab kézimunkája mellett egy gyermek etetőszék, egy kürtőskalácsütő fa, egy vessző haltartó, káposztásgyalu, mángorló, szilke és kistál, valamint egy kuriózum: cukorrépasorközkapa. Steiner Dezsőné Klein Anna hagyatéka, Kiss Béláné ajándékaként textil- és viseleti darabok és Balogh Imre vegyes néprajzi tárgyai dokumentumai is a múzeum gyűjteményeibe kerültek, csakúgy, mint a Sárretudvari költő, Nagy Imre kézírata, füzet.

Az adattárba fotók, konferenciaanyagok, szakdolgozatok, gyűjtési jegyzetek, interjúk – többek között Makk Károllyal és Makk Erzsébettel –, illetve más az in-

tézményünk életével kapcsolatos dokumentumok (több mint 150 tétel) kerültek be a 2011–2013 közötti időszakban. Az Éneklő Ifjúság hangversenysorozat berettyóújfalui rendezvényeinek dokumentumai (2003–2010) jelentős részét képezik az új adattári anyagnak.

A több mint 13 ezer kötetet számláló könyv- és folyóíratárunk az elmúlt három évben is évente 150–180 dokumentummal gyarapodott. Vásárlás nem történt, ajándékként és cserekapcsolat folytán kerültek a gyűjteménybe a kötetek és a periodikák. 2013 végére 13 935 darabból áll ez a segédgyűjtemény.

Nyilvántartás

Az elmúlt három évben sem tudtuk a nyilvántarási munkánkban az 1984-től kezdődően kialakult lemaradást megszüntetni. A 2011–2013 közötti időszakban a történeti és a néprajzi gyűjteményben történtek leltározások: részben az új szerzeményeket, részben a korábban bekerült tárgyakat vezettük be gyűjteményi leltárkönyvbe, ezek száma meghaladja az ezret.

A Bihari Múzeum valamennyi gyűjteményi leltárkönyve Excell adatbázisban számítógépen is elérhető. Az új nyilvántartó programmal, a Lapodával vannak még gondok, nehezen megy az átkonvertálása az Excell adatbázisoknak.

Digitalizálás

A Bihari Múzeum gyűjteményeiből a történeti, irodalmi, néprajzi tárgyak egy részéről és valamennyi ásványról készült digitális műtárgyfotó 2011–2013 között. Szűcs Endre ezen időszak alatt 728 műtárgyfotót készített el. A kutatók számára ezek már elérhetők, nem kell feltétlenül kézbe venni az olykor már nem is a legjobb állapotban lévő tárgyakat. A nagyközönség számára digitálisan az interneten vagy az infoponton is elérhető tárgyak száma 2013 végén 149 db. A dokumentumaink közül is egyre több szkennelve is megtalálható a gyűjteményi nyilvántartásban. A vizsgált időszakban 1174 db dokumentum lett digitalizálva a saját gyűjteményünkéből és 2326 oldalnyi anyag a Déri Múzeum néprajzi adattárából, bihari vonatkozású dokumentumok, melyekért már nem kell Debrecenbe utazni, a Bihari Múzeum gyűjteményében is kutathatók ezek az adattári anyagok.

Gyűjteményrendezés, revízió

A raktáraink nagyon zsúfoltak, ezért szinte minden hónapban valamiféle raktárrendezés történik. A természettudományi, az irodalmi kézirat gyűjteményben teljes egészében megtörtént a revízió. A történeti, ezen belül a tárgyi és a numizmatikai gyűjteményben is elkezdődött ez a munka. Az elmúlt három évben több mint 3000 tárgy és dokumentum került revízió alá.

Restaurálás, tisztítás, konzerválás

A Bihari Múzeum történetében először van szakképzett műtárgyvédelmi asszisztens végzettségű munkatársa az intézménynek, mivel 2012 nyarán Szűcs Endre befejezte a szakmai tanfolyamot. Emiatt a korábbi évekhez képest növekedett a tisztításra és konzerválásra kerülő tárgyak száma, a három év alatt meghaladta az 1500 darabot. Restaurálás csak 2011-ben történt intézményünkben a Déri Múzeum restaurátorai végezték ezt a munkát: László Attila a BUSE-kiállításunkhoz a sportegyesület egykori díszzászlórúdját, s annak zászlószögeit tisztította meg. Posta Márta restaurátor pedig 5 darab sérült népi kerámiát tisztított és restaurált.

Minden évben az állandó kiállításban lévő tárgyak portalanítására is sor került és a bekerült új tárgyak is átestek egy megelőző műtárgyvédelmi tisztításon, valamint a digitalizálás, fotózás előtt is gyakran volt szükség bizonyos tisztítási munkálatokra.

Közművelődési munka

A korábbi évekhez hasonlóan az elmúlt három évben is igen nagy hangsúlyt fektettünk a közművelődési munkára, az időszak kiállításokra, a múzeumpedagógiai foglalkozásokra és a nagyrendezvényekre.

Állandó kiállítás

2011-ben sikerült az állandó kiállítás egyik termét, a 2003-ban elkészült régi (1980-as) installációval felépített régészeti kiállítást korszerűsíteni, a XXI. századnak megfelelő technikák alkalmazásával interaktívabbá tenni a látogatók számára. A teret is jobban kihasználtuk, így magában a kiállítóteremben is megtarthatók a régészeti témájú foglalkozások.

A neolit ház feles makettjében helyet foglaló viaszfigura mellett a látogató is megpróbálhatja az újkőkori őrlést. A kerámiaedény-készítés ősi technikáját kísérleti régészeti filmen láthatják a látogatók, a múzeumi órákon pedig maguk is próbálhatják a diákok. Az újkőkori balta készítését szintén egy nyolcperces filmen mutatjuk be, és közben kézbe is fogható az elkészült darab, ahogy megtapinthatók – nemcsak a vakok és gyengénlátók számára – a tárlók fiókjaiban található edénymásolatok, illetve a minioltár és a női testet szimbolizáló alak.

A kiállításban minden csoport számára tartunk tárlatvezetést, ritkán használjuk a hangos tárlatvezető rendszert. Annál nagyobb sikere van a kiállításban lévő infopontnak, ahol azon kívül, hogy a múzeum kiállításairól is többet megtudhat a látogató, az *Etesd meg az ősembert!* című interaktív számítógépes játékprogram segítségével ismerheti meg kicsi és nagy a búzatermelés illetve a kenyérfeldolgozás folyamatát és újkőkori eszközeit.

Napjainkban már minden berettyóújfalui 5. osztályos tanuló a múzeumban ismerkedik a történelem tantárggyal és az őskor témakörrel, s egyre többen érkeznek a járásból is ezekre a múzeumi órákra.

Az állandó kiállítás többi termében nem történt változás 2004 óta.

Időszaki kiállítások

Időszaki kiállításaink témaválasztásakor továbbra is a korábban megfogalmazott⁶ kettős cél vezérel bennünket: egyrészt fontosnak tartjuk a bihari vonatkozású témák feldolgozását, és helyi művészeknek bemutatkozási lehetőséget adni. A helyi témák mellett ugyanakkor más múzeumok népszerű kiállításait is igyekszünk az itteni múzeumlátogatók elé tárni: pl. a *Mobil-kor-történet* című, a Mobilkor Alapítvány tárlatát 2012-ben, a *Szülőföldünk térképei* vándorkiállítást a püspökladányi Karacs Ferenc Múzeumból 2013 tavaszán.

⁶ Kállai Irén-Sándor Mária: A Bihari Múzeum három éve: 2006–2008. In: Bihari Múzeum Évkönyve XII–XIV. 303–324. 313.

Tárlatok az időszaki kiállítótermünkben, illetve a múzeum előadótermében:

Megnyitás dátuma	Zárás dátuma	A kiállítás címe
2010. október 31.	2011. március 31.	<i>A Berettyóújfalui Református Egyház története</i>
2011. május 31.	2011. június 17.	<i>Bihar vármegye gazdaság. és társadalom-története, építészeti öröksége a 16–20. században</i>
2011. június 24.	2012. január 15.	<i>Hajrá BUSE! – 100 éves a Berettyóújfalui Sport Egyesület</i>
2012. január 19.	2012. április 12.	<i>A Himnusz kultuszának nyomában</i>
2012. április 17.	2012. június 13.	<i>Mobil-kor-történet</i>
2012. június 23.	2012. október 11.	<i>A bihari méhészet</i>
2012. szeptember 20.	2012. október 6.	<i>Jog, törvény, igazság – A berettyóújfalui járásbíróház története</i>
2012. október 9.	2012. november 10.	<i>120 éve született a „bihari trubadúr” – Nadányi Zoltánra emlékezünk</i>
2012. október 16.	2013. január 19.	<i>„Mindent a kéznek, semmit a szemnek!” – tapintható tárlat, a Látás-sérültek Észak-alföldi Regionális Egyesülete rendhagyó kiállítása</i>
2013. január 24.	2013. március 15.	<i>„Alkotni jó!” – Az Igazgyöngy Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanárainak kiállítása</i>
2013. március 27.	2013. május 10.	<i>„Szülőföldünk térképei” – A Karacs Ferenc Múzeum vándorkiállítása</i>
2013. május 17.	2013. augusztus 24. (szeptember 13.)	<i>„Földközelen” – 110 éve született Szűcs Sándor a Háromföld krónikása</i>
2013. szeptember 24.	2013. december 21.	<i>Sinka István, a „fekete bojtár” a bihari és békési táj költője – a Bihari Múzeum vándorkiállítása</i>

Rendhagyó időszaki kiállítások

2007-ben rendeztük meg először a múzeumi világnap alkalmából rendhagyó időszaki kiállításunkat a múzeum nagytermében. Eleinte olyan műtárgyakat mutattunk be, amelyek jellegüknél fogva nagyobb érdeklődésre tarthatnak számot; a kiállítás rövid időtartamával kívántuk hangsúlyozni az alkalmat. Rendhagyó időszaki tárlatunkra – májusban, a város napja körüli időpontban vagy később szeptemberben a kutatók éjszakája alkalmából szerveztük meg. 4-5 éve már, hogy más múzeumoktól is kölcsönöztünk műtárgyakat. 2011-ben a nagyterem felújítása miatt ez a programunk leállt, de 2012 májusában újra felélesztettük. Az utóbbi két évben sikerült két berettyóújfalui jeles személyiség születésének 100. évfordulóját egy-egy emlékkiállítással megünnepegni, s az őszi fesztivál keretében is két kisebb rendhagyó kiállítást megszervezni a középiskolás diákok aktív részvételével.

Megnyitás dátuma	Zárás dátuma	Kiállítás címe
2012. május 9.	2012. május 23.	<i>100 éve született Soltész Kálmánné Szatmári Erzsébet</i>
2013. május 11.	2013. augusztus 30.	<i>100 éve született dr. Sándor Mihályné</i>
2013. augusztus 14.	2013. szeptember 10.	<i>A civilizáció és a természet kapcsolata fotópályázat díjazott alkotásaiból</i>
2013. október 10.	2013. október 21.	<i>Alkotó diákok Biharban (MÖF 16+ tematika)</i>
2013. október 24.	2013. november 8.	<i>A világ diák szemmel – fotókiállítás (MÖF 16+ tematika)</i>

2013-tól újra indítottuk a korábban oly sikeres *A hónap műtárgya* kiállítási sorozatunkat dr. Krajczárné Sándor Mária javaslatára és szakmai vezetésével. Márciusban bái meghívókat, májusban Berettyóújfalú strandjának történetét mutattuk be, nyárra ezt kiegészítettük Bihar fürdőivel. Szeptemberben az iskolakezdésre a berettyóújfalui polgári fiúiskola archív képeit, dokumentumait láthatták az érdeklődők, októberben a polgári leányiskola bemutatása következett. Az évet egy érdekes minikiállítással zártuk. Az ÉDES (Élet Diabétesszel Egészségesen Sokáig) berettyóújfalui egyesülettel karöltve szerveztük meg az egész napos programot és a kiállítást, összegyűjtve a tagoktól a különböző eszközöket, kiadványokat, amelyek az elmúlt 30-40 évben segítettek cukorbetegnek életét.

Kiállítások külső helyszínen

Az elmúlt három évben is számos helyi intézmény kért fel bennünket, hogy kiállítást rendezzünk múltjának relikviáiból, munkatársaik vagy saját gyűjteményi anyagokból és a múzeumi gyűjteményi anyagok másolatából. Több múzeumi munkatársunk alma máterének, az Arany János Gimnáziumnak készítettünk jubileumi időszak kiállítását az új főtéren létrehozott Rendezvényházban. A pályázati forrásból elkészült kiállítás öt évig lesz látható.

Saját gyűjteményünk anyagából több tablókiállítást is készítettünk, amelyek könnyen szállíthatók, egy-egy esemény háttérében kiállíthatók, pl. a berettyóújfalui kórház által szervezett XX. Országos Szülésznő Konferencián, Hajdúszoboszlón, később Berettyóújfaluban a védőnők továbbképzésén.

A 2009-ben kiadott *Bihari tájházak és kiállítóhelyek I.* című kiadvány anyagából a Bihari Múzeumért Alapítvány finanszírozásával elkészült egy tablókiállítás. A következő évben a tárlat kiegészült a II. kötet fényképeivel, a határon túli kiállítóhelyek tablóiival. Az így teljessé vált kiállítást 2012-ben a romániai Biharfélegyháza mellett Zsákán, a Rhédey-kastélyban, majd 2013-ban Nagyrábén és később Berettyószentmárton városrészben a Pálfi István Rendezvénycsarnokban is bemutatásra került. Nagyrábén a művelődési ház nemcsak a tájházak kiállításunkat, hanem a BUSE alapításának 100 éves jubileumi évfordulójára készült tablókiállításunkat is bemutatta, csakúgy, mint 2013-ban a településen megrendezett honismereti táborunk történetét bemutató tablókiállítást is.

Helyszín	Időtartam	Kiállítás címe
Románia, Biharfélegyháza	2011. június – 2012. augusztus 31.	<i>Bihari tájházak és kiállítóhelyek I–II. tablókiállítás</i>
Berettyóújfalú, Rendezvényház	2011. október 6-tól folyamatosan	<i>65 éves a Bihari Alma Mater – Az Arany János Gimnázium története</i>
Hajdúszoboszló, XX. Országos Szülésznői Konferencia	2012. május 31.	<i>Bábák Biharban – tablókiállítás</i>
Zsáka, Rhédey-kastély	2012. szeptember 9. – 2013. január 21.	<i>Bihari tájházak és kiállítóhelyek I–II. tablókiállítás</i>
Bakonszeg, Nadányi-kúria	2012. november – 2013. június	<i>A bihari trubadúr</i>

Helyszín	Időtartam	Kiállítás címe
Berettyóújfalu, Városi Bíróság	2012. októbertől folyamatosan	<i>Jog, törvény, igazság</i>
Berettyóújfalu, Gróf Tisza István Kórház	2012. november 25. december 15.	<i>Bábák Biharban – tablókiállítás</i>
Berettyóújfalu, Makk Kálmán Mozi	2012. május 23-tól folyamatosan	<i>Az Apolló Filmszínháztól a Makk Kálmán Moziig</i>
Nagyrábé, Kossuth Lajos Művelődési Ház	2012. július 15. – augusztus 31.	<i>Hajrá BUSE! –100 éves a Berettyóújfalui Sport Egyesület</i>
Nagyrábé, Kossuth Lajos Művelődési Központ	2013. január 29.– április 12.	<i>Bihari tájházak és kiállítóhelyek I–II.</i>
Berettyóújfalu, József Attila Általános Iskola	2013. június 1. – június 21.	<i>„Hajrá BUSE”</i>
Berettyóújfalu, Nadányi Zoltán Művelődési Központ	2013. április	<i>Válogatás a Bihari Múzeum ex libris-gyűjteményéből</i>
Berettyóújfalu, Pálffy István Rendezvény-csarnok	2013. szeptember 28.	<i>Bihari tájházak és kiállítóhelyek I–II.</i>
Nagyrábé, Kossuth Lajos Művelődési Központ	2013. július–szeptember	<i>Válogatás a Bihari Honismereti Tábor 37 éves múltjából</i>

Múzeumpedagógia

Az állandó kiállításainkhoz és az időszakos kiállítások nagy részéhez is dolgoztunk ki múzeumpedagógiai foglalkozásokat a különböző korcsoportok számára. Sajnos 2013-ra lecsökkent – ahogy az országban mindenütt – a múzeumi kiállításlátogatók száma, s ezzel együtt a tárlatvezetések száma is. Viszont a múzeumlátogatók száma szerencsére nem csökken, sőt folyamatosan emelkedik, hiszen többszörösére emelkedett a múzeumpedagógiai foglalkozásaink száma és az azokon résztvevők száma is. Nemcsak a diákok és óvodáscsoportok látogatják egyre többen a Bihari Múzeum foglalkozásait, hanem folyamatosan nő az egyéb közművelődési rendezvények és az azon résztvevő látogatók száma is: 2011 és 2013 között megduplázódott.

Mutatók	2011.		2012.		2013.	
Tárlatvezetések száma (alkalom)	41		54		13	
Múzeumpedagógiai foglalkozások száma (alkalom) látogatószám (fő)	60	1203	231	4948	203	3710
Diákok részére tartott egyéb rendezvények száma szakkör +tábor (alkalom) látogatószám (fő)	77	1312	71	1073	45	654
Egyéb közművelődési rendezvények száma (alkalom) látogatószám (fő)	22	922	28	1645	38	2014

Az „Iskolabarát múzeum” megvalósítása érdekében a helyi oktatási intézményekkel már 2008 -óta együttműködési szerződéseket kötöttünk, amelynek értelmében a pedagógus által tartott múzeumi órákhoz ingyenesen biztosítjuk a belépést, a termet és a szükséges egyéb eszközöket. Egy-két iskola három-négy pedagógusa él is ezzel a lehetőséggel évente több alkalommal.

Az EU-s pályázatok fenntartási idejében, a pályázatban partner iskolákkal díjtalanul valósítjuk meg a programokat. A KLIK Berettyóújfalui tankerülete és személy szerint Kapornai Judit igazgatónő támogatja az iskolákat abban a törekvésükben, hogy minél többször hozzák diákjaikat a Bihari Múzeumba. 2013-ra elértük, hogy nem csak a helyi, hanem még a járási iskolák is pályázati forrásokból akár teljes programcsomagokat vásárolnak meg. Ezek a programcsomagok jórészt a korábban kidolgozott két TÁMOP-os programunk legsikeresebb foglalkozásait, múzeumi óráit tartalmazzák.

Állandó programok

Családi múzeumi délután

A több mint hétéves múlttal rendelkező programsorozatunkat, a Családi múzeumi délutánt 2011 októberében felélesztettük, ezen alkalommal a Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében „régészkedtünk”. 2012-ben három alkalommal tartottunk családi délutánt, januárban a honfoglalás volt a téma, márciusban Kossuth Lajos életével foglalkoztunk, szeptemberben MÉZELŐ délutánt tartottunk. 2013-ban havonta megren-

deztük családi múzeumi délutánunkat. Minden hónap utolsó előtti szombatján 10–16 óráig díjtanul látogatható a múzeum, s ezeken a szombat délutánokon 14 órától megrendezett programra is részvételi díj befizetése nélkül jöhetnek a családok.

Időpontok 2013-ban	Program címe
január 19.	<i>Mindent a kéznek, semmit a szemnek – interaktív program</i>
február 16.	<i>Alkotni jó! (farsang)</i>
március 23.	<i>Húsvétoló</i>
április 20.	<i>Tájékozódjunk! (A szülőföldünk térképei c. kiállításához)</i>
május 18.	<i>Szűcs Sándor nyomában („Földközelen” c. kiállításához)</i>
június 22.	<i>Múzeumok Éjszakája (A víz ezer arca)</i>
július 20.	<i>Az aratástól a kenyérig</i>
augusztus 24.	<i>Légy áldott, Szent István király!</i>
szeptember 21.	<i>Múzeumi morzsoló – Mindent a kukoricáról</i>
október 19.	<i>Sinka István, a „fekete bojtár” (a költőről szóló kiállításához)</i>
november 23.	<i>Márton-nap a múzeumban</i>
december 21.	<i>Adventi készülődés</i>

Múzeumok éjszakája

A Bihari Múzeum 2005 óta az év legrövidebb éjszakához, Szent Iván napjához közel eső szombat éjszakáján mindig egy központi téma köré szervezett, különleges programmal várja a látogatókat.

2011. június 24-én a téma a *sport* volt. A program a *HAJRÁ, BUSE! 100 éves a Berettyóújfalu Sport Egyesület* című időszaki kiállítás megnyitójával kezdődött. Sportos témájú filmekkel, Berettyóújfalu sportmúltját bemutató fotókiállítással, interaktív feladatokkal vártuk az érdeklődőket. Az Eötvös József Szakképző Intézet világbajnok erőemelő diákjaival és edzőjük segítségével bárki kipróbálhatta a fekvenyomást is. A múzeum udvarán népi játékokkal lehetett ismerkedni: a látogatók a mocsárjárót és a gólyalábat is kipróbálhatták. „Az éjszaka műtárgya” a nagyváradi születésű Kabos Endre olimpiai bajnok vívó kardja volt, amelyet a Sporttörténeti Múzeumból kölcsönöztünk. A főtéren felállított színpadon az Igazgyöngy Alapfokú Művészeti Iskola táncosai mellett aerobikbemutatót és a Baranta Egyesület harcművészeti bemutatóját is láthatták az érdeklődők. A rendezvényen az éjszaka folyamán 371 fő vett részt.

2012. június 23-án a *Múzeumok Éjszakája* c. programunkban minden a méz körül pergett. A programot a múzeum a Bihari Múzeumért Alapítvánnyal karöltve, valamint a Berettyóújfalui és Vidéke Méhészek Egyesületével együttműködésben valósította meg. Ez a rendezvény egyben a Bihari Mézlovagrend megalakulásának nyitóeseménye is volt. Hagyományteremtő, érték- és egészségmegőrző programot szervezünk közösen a méhészekkel az érdeklődő nagyközönség számára. A bihari mézfeldolgozást bemutató időszaki kiállításunk mellett számos érdekes szakmai program, vetélkedők, feladatok, játékok, kézművesség, üvegkaptárban méhek, filmek, mesék, illetve mézes ételek, italok, és mézes fagyis kóstolója várt minden korosztályt a Bihari Múzeum „mézes éjszakáján”. A látogatottsági rekordot döntő esemény alkalmával több mint 800 fő járt ezen az éjszakán a múzeumban.

2013. június 22-én *Egy éjszaka Szűcs Sándor nyomában – Élet a vízivilágban egykor és ma* címmel szerveztük meg a Múzeumok Éjszakája programját. A Berettyó Munkás Horgászegyesülettel, a Bihari Természetbarát Egyesülettel karöltve a Bihari Múzeum és civil szervezetei Szűcs Sándor, a Sárrét kutatója születésének 110. évfordulója kapcsán, s részben a néprajzos művein keresztül a SÁRRÉTET, a Berettyó-Körösök világát, a régi magyar vízivilágot jelenítették meg a lehető legszélesebb formában és módon. A *Földközben – 110 éve született Szűcs Sándor, a Háromföld krónikása* című vándorkiállítás és az állandó tárlat *Élet a vízivilágban* c. termének segítségével a mai kor embere is megismerhette az egykori Sárrét világát, az itt élő halakat, hüllőket, vízi növényeket, az ártéri területek élővilágát, gazdálkodását, az emberek életmódját, s ezzel összehasonlították e táj mai arculatát. A XIX. század népi kultúrájához szorosan kapcsolódó a népzenei és néptánc programokkal és táncházzal is vártuk a nagyközönséget. Több mint 300 fő vett részt a rendezvényen.

Múzeumok Őszi Fesztiválja

Mindhárom évben csatlakozott a Bihari Múzeum az októberi országos rendezvénysorozathoz. 2011-ben a már korábban említett *Régészkedj! Múzeumi Őszbúcsúztató családi délután a Bihari és a Hajdúsági Múzeumban* című projektünk a megye két legnagyobb területi múzeuma összefogásával valósult meg, mindkét helyszínen együtt rendeztük meg a családi programjainkat.

A *Múzeumok Őszi Fesztiválja* 2012-es eseményeit is a Bihari Múzeumért Alapítvány s a baráti kör segítségével valósítottuk meg. Két fő téma köré szerveződtek az októberi havi programsorozat eseményei. A 120 éve született „bihari trubadúr” – Nadányi

Zoltán íróra, költőre emlékeztünk. Dr. Krajczárné Sándor Mária „minikiállítás”- rendezett a költő az állandó kiállításban nem látható kézírataiból, személyes tárgyaiból. A tárlat mintegy háttéréül szolgált a további rendezvényekhez, például, *rendhagyó irodalomóránkhöz*. Az állandó kínálatunkban szereplő múzeumi óránkat a Múzeumok Őszi Fesztiválja idején felkínáltuk ingyenesen a három helyi középiskola tanulói számára. *Irodalmi kávéházunkban* más módon mutattuk Nadányit: október 9-én, a költő születésnapja alkalmából egy előadói estet szerveztünk, amelyen helyi amatőr szavalók, énekesek adták elő a költő műveit, ezzel is népszerűsítve életművét a berettyóújfaluiak körében. A rendezvényen Kovácsóczy Katalin, a költő unokája is részt vett.

A Múzeumok Őszi Fesztiválját 2013-ban is a civil szervezeteinkkel, illetve segítségével valósítottuk meg. Ebben az évben a fő téma: Sinka István (a szeptemberben nyíló időszakikiállítás kapcsán) és a Kelet Népe volt. A rendezvénysorozat keretében Budapest után először Berettyóújfaluban mutattuk be a Bencze Lászlóné gyűjtéséből megjelent *Vettem violát* című CD-melléklettel ellátott népdalkötetet, ezzel is köszöntve a 80. születésnapját ünneplő kutatót. Segítettük a kiadvány publikálását, népszerűsítését, a múzeumba meghívtuk a tájegység népdalköreit, néptáncsoportjait is.

Helytörténeti vetélkedők

A *Berettyóújfalú története* c. általános iskolás vetélkedőre minden év májusában, a múzeumi világnap és a város napja körüli időszakban kerül sor, és még azon a héten a középiskolásokat is várjuk a *Biharország története* című térségi helytörténeti vetélkedőre. Minden évben valamilyen aktuális évforduló, vagy jeles bihari személyiség évfordulója adja a témát. Ezeket a megmérettetéseket már több mint 15 éve megrendezi az intézmény a civil szervezetek segítségével. A középiskolásoknak a vetélkedő témája 2011-ben Bocskai István, 2012-ben Nadányi Zoltán élete volt. Az általános iskolások 2011-ben Berettyóújfalú épületei, intézményei témából, 2012-ben Berettyóújfalú népi építészetéből és településnéprajzából mérték össze tudásukat. Mindkét korcsoport 2013-ban Szűcs Sándor életéből és munkásságából készült fel, s a vetélkedők végén valamennyien Biharnagybajombba, a néprajzkutató egykori lakóházhoz látogattak el, egy félnapos kirándulást kaptak jutalmul a résztvevő csapatok.

Konferenciák, szakmai napok, tanácskozások

Múzeumpedagógiai Évnyitót a BIHARI MÚZEUMBAN 2011 augusztus végén a TÁMOP 3.2.11.-es projektünk záróeseményeként rendeztük meg, majd 2012-ben már

pályázati forrás nélkül is megvalósítottuk augusztus végén. 2013-ban pedig október elején vártuk a város és a járás pedagógusait a legújabb múzeumpedagógiai kínálatukat bemutató rendezvényre.

2011 őszén, novemberben a tudomány napja tiszteletére szerveztük meg a Bihari Diéta VIII. és a Bihar-kutatás összevont konferenciát. A Bihari Diéta ezen ülészakájának a témáját az újabb néprajzi kutatások szolgáltatták, míg a Bihar-kutatás konferenciája a közgyűjtemények, a tudományosság és a történeti vármegyék kutatásának 21. századi lehetőségeire kereste a választ. 2012 őszén is vártuk a fiatal kutatókat, a Bihar-kutatás konferenciánkra, mely egyben a Megyei Honismereti Egyesület közgyűlése is volt. 2013. november 11-én Márton napján pedig a Bihari Diéta IX. tudományos ülésén Berettyószentmárton múltjával foglalkoztunk, a település első írásos említésének 800. évfordulója alkalmából. Az ülésen elhangzott előadásokból és az azóta fellendült kutatásnak köszönhetően 2014-ben egy közel 250 oldalas kötet is megjelent.

2013-ban országos szakmai napot tartottunk. *Átalakulás-lehetőség!? A Pulszky Társaság – Kismúzeumi Tagozat ülése*, országos szakmai napjára a Bihari Múzeumba 2013. szeptember 20-án vártuk az ország összes területi, városi kismúzeumának, muzeális intézményének vezetőit, munkatársait. Főleg Békés, Csongrád, Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok megyék kismúzeumának képviselőire számítottunk. Pályázati forrásból biztosítottuk, hogy a dunántúli kollégák egy nappal korábban érkezhessenek, illetve szükség esetén, a program végén is tudjanak városunkban megszállni. Összesen 76 fő vett részt a konferencián. Voltak „kismúzeumos” kollégák Orosházától Vásárosnaményig, Mosonmagyaróvártól Bonyhádon, Kiskunhalason át Nagykerekiig. Még egy országos múzeum, a Természettudományi Múzeum főigazgatója is megtisztelt bennünket jelenlétével. A rendezvény szervezésében segítségünkre volt a Pulszky Társaság s főleg a Kismúzeumi Tagozata, valamint a Skanzenben működő MOKK (Múzeumi Oktatási és Képzési Központ) megyei koordinátori hálózata is. A regisztráció ideje alatt 10 órától szakmai tárlatvezetést tartottunk a kollégáknak. A tervek szerint Halász János államtitkár úr a szakmai program bevezetéseként köszöntőt mondott volna, de halaszthatatlan közfeladat ellátása miatt nem tudott az eseményen jelen lenni. A köszöntőket így dr. Vitányi István országgyűlési képviselő és Muraközi István városunk polgármestere tartotta meg. A *Poroszlai Ildikó-emlékérem* átadásán megtisztelt bennünket jelenlétével Pátkai Zsolt, Százhalombatta alpolgármestere, és Pálóczi Horváth András régész, Poroszlai Ildikó férje is. Dr. Bathó Edit, a tagozat elnöke szól a díjról, majd Vicze Magdolnával,

a százhalombattai múzeum igazgatójával együtt átadták az emlékérmét a 2013-es év díjazottjának, Dr. Szócs Zoltánnak, a Bonyhádi Völgyiség Múzeum igazgatójának.

Konferencia programrészében először a helyiek előadását hallhatták a jelenlévők. *A tájházak és a területi vagy járási múzeumok kapcsolata – lehetőségek bihari példákon keresztül* – című előadást Kolozsvári István etnográfus, Berettyóújfalu kulturális menedzsere mondta el, majd Szekeres Gyula, a Hajdúsági Múzeum igazgatója *Hajdúböszörmény – egy erős területi múzeum a Hajdúságban* című előadásán a jó példák kerültek napirendre. Ezt követően Dr. Sepseyne dr. Vigh Annamária, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Közgyűjteményi Főosztályának vezetője tartotta meg nagy érdeklődéssel várt előadását: „*Átalakulás – lehetőség?!*” – címmel.

Szakmai napunk, konferenciánk fő célja az volt, hogy az ország kismúzeumainak szakmai segítséget nyújtsunk, célzottan az őket érintő legújabb jogszabályi változások és azok hatásának elemzése, friss információk nyújtása főosztályvezetői szintű minisztériumi tájékoztató tartásával. Ezt a célt maradéktalanul meg is valósítottuk.

A Bella Costa étteremben megtartott ebéd után az átalakulási példák következtek a keleti végekről, három megyéből. A törvényi változások miatti átalakulásokból adódó nehézségek és azok megoldásának bemutatása, új lehetőségek feltárása volt a fő vezérfonal a felkért hozzászólók korreferátumaiban. Olyan kismúzeumokból vettünk példákat, amelyek sikeresen vették az átalakítást. Igaz, voltak olyanok is, akiknél már nem ilyen egyértelmű a helyzet.

Felkért hozzászólóink, Dr. Szabó Sarolta, a nyírbátori Báthori István Múzeum akkori igazgatója, *Kis múzeum egy nagy múzeum ernyője alatt* címmel, Baloghné Szűcs Zsuzsa, a tiszavasvári Vasvári Pál Múzeum igazgatója: „*Kicsiny ez a múzeum, de írtikes!*” címmel, Dr. Nagy Molnár Miklós, a karcagi Györffy István Nagykun Múzeum igazgatója: *Metamorphosis musei – Egy vidéki múzeum a változások tükrében* címmel mutatott be jó példákat. Dr. Pusztai Gabriella, a Kunszentmártoni Általános Művelődési Központ igazgatója *Területi múzeum megmaradásának lehetősége intézményi összevonás esetén* című hozzászólásában már nem tudott sok jó példát hozni. Ellentétben Aranyos Sándor csoportvezető muzeológussal, aki a szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményből érkezve számos új ötletet villantott fel: *A szennai skanzen fejlesztési lehetőségei a 21. században* című előadásában. A hozzászólások után sokan mikrofont ragadtak és a beszélgetés-vita alatt több új információ is elhangzott, arról, hogy hogyan indult a munka 2013-ban az önálló kismúzeumokban, területi múzeumokban, összevont közgyűjteményekben (múzeum és könyvtár), illetve hármas, vagy

még többes funkciójú, múzeum–könyvtár–közművelődési intézményekben. Az összevonások tapasztalatairól is szóltak sokan a szakmai napon. Gyakorlati példa volt saját múzeumunk is. A Bihari Múzeumot 2013. január 1-jétől összevonták a vele már tizenkét éve egy épületben működő Sinka István Városi Könyvtárral. Az átalakítás után ez volt a két intézményi egység, a két közgyűjtemény első közös nagy szakmai programja, amikor a könyvtáros kollégák is már részt vettek a múzeum országos rendezvényének megvalósításában. A 12 fős csapat nagyon jól megszervezte és lebonyolította a programot, amelynek a helyi sajtó és média (Bihari Hírlap, Berettyóhír internetes portál, Berettyó TV) is nagy figyelmet szentelt. A konferencia előadásainak hangosítására béreltünk eszközöket és szakembert, akinek segítségével rögzítettük hangban is a három fő előadást, amelyet a konferencia után a PowerPoint anyagokkal együtt a Bihari Múzeum honlapján közzé is tettünk.

Összefoglalva: a Bihari Múzeum 2011–2013 között az országos átalakulások, átszervezések közepette előremenekült, s ebben az időszakban meg is erősödött. A 2013. év végére teljesítette a területi múzeum besoroláshoz szükséges valamennyi feltételt, úgy, hogy közben minden korábbi már meglévő gyűjteményét szakember muzeológus kezeli s így nem kellett lezárni. Múzeumunk 2014 tavaszán meg is kapta az új működési engedélyét. A fenntartóváltás nálunk pozitív hatásokat indított el, újabb lehetőségeket biztosított, amelyet a lelkes, egyre fiatalodó munkatársi gárda maximálisan ki is használt. Ha ezek a folyamatok a jövőben is így folytatódnak, akkor a Bihari Múzeum ezentúl már nemcsak a város, hanem a járás kulturális központja is lesz, így nemcsak a városlakók, hanem a járás lakói is felkeresnek, és talán a megyéből és az ország más részéből is egyre többen látogatnak majd el Berettyóújfaluba a Bihari Múzeumért és programjaiért is.

Irén Kállai

Transformation – Opportunity – Activity of the Bihari Museum between 2011–2013

During the past three years the Museum of Bihar went through a significant change. Since its establishment it was controlled by the Directorate of the Museums of Hajdú-Bihar County. Since 1st of January 2013 the museum has been maintained by the Municipality of Berettyóújfalu. Also the institution was merge with the István Sinka Library. The director of the new institutional system writes about the first experiences, the possibilities of the future, as well as the researching achievements and cultural activity in her study.

Fényképmelléklet⁷

1. kép. „Az év múzeuma, 2011” pályázat elismerő oklevele a minisztériumi különdíjról

2. kép. A Bihari Múzeum sátra a Magyar Nemzeti Múzeum kertjében, a Múzeumok Majálisán

3. kép. A berettyóújfalui delegáció csoportképe a díjkiosztó után a 2012. május 19.

⁷ A fényképek nagy részét készítette és válogatta Szűcs Endre

4. kép. A Poroszlai Ildikó-émlékérem és oklevél

5. kép. Az emlékérem átadásán 2012. november 7-én, Nagykanizsán, a Pulszky Társaság Kismúzeumi Tagozati ülésén

6–8. kép. Az EU-s pályázatból megújult interaktív régészeti kiállítás
(Átadás éve: 2011)

9. kép. Használatban az új előadóterem a
Pulszky Társaság Kismúzeumi Tagozati ülésén, 2012 őszén ...

10. kép. ... és 2013-ban az Múzeumok Őszi Fesztiválján,
az Énektanárok éjszakája programon

11.kép. Legújabb kiadványaink

12. kép. A megyei levéltár vándorkiállítása a Bihari Múzeumban
2011. május 31-én nyílt meg

13. kép. Hajrá, BUSE! –100 éves a Berettyóújfalvai Sport Egyesület című
időszaki kiállítás 2011. június 24 – 2012. január 15-ig volt látható

14. kép. A Mobil-kor-történet című vándorkiállítás 2012-ben áprilistól június közepéig volt látható Berettyóújfaluban

15. kép. A bihari méhészetet bemutató tárlat 2012. június 23-án, a Múzeumok Éjszakáján nyílt meg és október közepéig várta a látogatókat

16. kép. A Háromföld krónikását,
Szűcs Sándort mutatta be 2013 nyarán egy vándorkiállítás

17. kép. Sinka Istvánra, „a fekete bojtár”, a bihari, békési táj költőjére
2013 őszén emlékezett az intézmény

18. kép. „Mindent a kéznek, semmit a szemnek!” című tapintható tárlatunkat a megyében dolgozó muzeológus kollégáknak is bemutattuk vak emberek tárlatvezetésével egy szakmai nap keretében

19. kép. Rendhagyó kiállításokat rendeztünk az előadóteremben is. 2013-ban középiskolás diákok mutatkozhattak be alkotásaikkal és gyűjteményeikkel az őszi fesztivál keretében

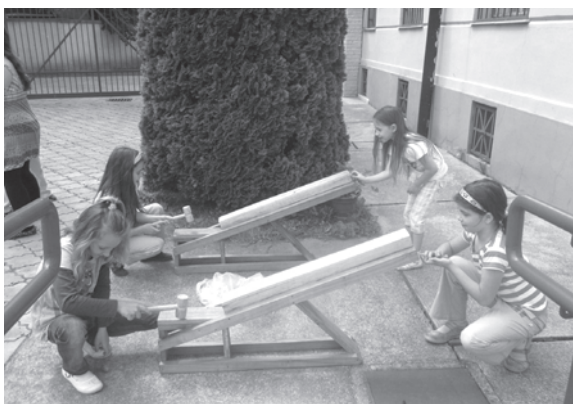
20. kép. Nadányi Zoltánra is rendhagyó időszaki kiállítással emlékeztünk 2012 őszén

21. kép. A 100 éve született Soltész Kálmánné festőre is az előadóteremben emlékeztünk egy kis kiállítással 2012 májusában

22–23. kép. Dr. Krajczárné Sándor Mária múzeumi órái,
órasorozatai nagyon népszerűek az iskolások körében

24–26. kép. Az alsó tagozatos iskolásoknak és óvodásoknak szervezett szakköreinket Kurcz Beatrix kolléganő tartja télen-nyáron

27–29. kép. Családi múzeumi délutáni programjaink egyre népszerűbbek

30–31. kép. A Múzeumok Éjszakája programunk központi témája
2011-ben a sport volt

32–34. kép. A 2012-es Múzeumok Éjszakáján minden a méz körül pergett

35–37. kép. 2013-ban az Éjszaka témája a vízvilág egykori és mai állapota volt

38–39. kép. Általános és középiskolás diákok számára is szerveztünk helytörténeti vetélkedőket például 2013-ban is

40. kép. Dr. Bakó Endrével beszélgetett Sándor Mária Nadányiról és költészetéről

41. kép. A Múzeumok Őszi Fesztiváljára is érdekes irodalmi-zenés programokkal vártuk 2012-ben az érdeklődőket

42. kép. A vésztői Vejsze együttes megzenésített Sinka-verseket adott elő a 2013-as őszi fesztivál egyik eseményén

43. kép. Bencze Lászlóné népdalkötetének bemutatóját a bárándi citerazenekar tette még hangulatosabbá

44. kép. A Bihari Diéta IX. tudományos ülésén 2013. november 11-én, Márton-napon Berettyószentmárton volt a téma

45. kép. Az V. Bihari Múzeumpedagógiai Évnyitón Kapornai Judit, a KLIK Berettyó-újfalui Tankerületének igazgatója köszöntötte a pedagógusokat 2013. október 4-én